

ARAS ARAS – GOORBYE SONA

Kemal Burkay

Şu korona günlerinde işten fırsat buldukça bazı kitaplar da okudum. İş neydi diye sorarsanız, bizim gibilerin işi bitmez. Daha önceki bazı yazılarımda anlatmıştım. Anılarımin 4. ve 5. Ciltlerini bir kez daha gözden geçirdim ki bu epeyce zamanımı aldı. Covid-19'un yol açtığı trajik durum üzerine bir dizi yazı kaleme alıp yayınladım. Bazı konularda yazılı ve sözlü söyleşiler yaptım. Bunlardan ikisi Köy Enstitüleri üzerine idi.

Okuduğum kitaplardan biri İğdır'lı yazar bir dostun Kevan adıyla kaleme aldığı "Aras Aras-Goodbye Sona" adlı romanı idi. (*)

Oldukça ilginç bir roman. Birinci Dünya Savaşı öncesinden başlayarak Trans Kafkasya'da, özellikle İğdir, Erivan, Tiflis, Bakü ve Doğu Beyazıt yörelerinde olup bitenleri anlatıyor. Romanın kahramanları genellikle çocukluk ve ilk gençlik yılları bir dönem Çarlık Rusyası'nın sınırları içinde olan İğdir ve Erivan'da geçmiş, aynı okullarda okumuş, aynı mahallelerde büyümüş Ermeni, Azeri ve Kürt kişiler. Dro, Kerem, Elekber, Kinyas, Naği, Sona ve diğerleri. Yollarının zaman zaman olaylar içinde, hatta Sibiryaya kamplarında kesiştiği insanlar arasında daha ünlüleri de var: Koba (Josef Stalin), Sultan Galigef, Enver Paşa, Saidi Nursi...

Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında İğdir ve Erivan'da bir arada büyüyen, can ciğer arkadaşlar olan bu insanları hayat daha sonra birbirinden koparıyor. Çarlık Rusyası ve Osmanlı yakasında, olup biten olaylar Trans Kafkasya'ya bir yandan sınıf savaşları, diğer yandan etnik boğuşmalar biçiminde yansıyor. Ermeniler, Azeriler, Gürcüler, Kürtler bu etnik boğazlaşmanın içinde karşı karşıya geliyorlar. Söz konusu gençler de... Dro ünlü bir Ermeni komutan olarak Azerilerle

savaşırken, Elekber, Kerem ve ötekiler de savaşta Azerilerin safında ve ön planda roller alıyorlar.

Dro, yeni rejimin (Ekim Devrimi yanlılarının) Trans Kafkasya'yı denetim altına almasından sonra Amerika'ya gidiyor. 1905 Şubat devrimi sırasında bir bacağını kaybeden Sona, kendisini tıp alanında bilimsel araştırmalara veriyor ve önemli keşiflere imza atıyor. Rus ordusunda binbaşı olan Kinyas (Kartal) bir Rus generalin kızı olan Swetlana ile evleniyor, Iğdır ve Van yöresindeki aşiretinin yanına dönüyor.

Tüm bu kişilerin ve romandaki diğer kahramanların yolları zaman zaman Tiflis'te, Petersburg'da, daha sonra İstanbul ve Paris gibi yerlerde kesişiyor.

Olaylar onları söz konusu amansız boğuşmanın tarafları olarak ne denli karşı karşıya getirirse de, ta çocukluk yıllarından gelen dostlukları, sıcak anıları yine de zaman içinde canlı kalıyor; karşılaşıncaya her an birbirlerine sarılmaya hazır bir duygu içinde...

Kitabı okuduğunuz zaman, yüz yıllar boyu bir arada yaşamış ve aralarında güçlü dostluklar kurmuş söz konusu halkları karşı karşıya getiren oyunların acımasızlığını ve kimi yöneticilerin hırslarının saçmalığını daha iyi görüyor, kavriyorsunuz. Aslında bu halkların hepsi özgürlüğü hak ediyorlardı, bu insanların bu acıları yaşamaları gerekmiyordu diye düşünüyorsunuz. Ermeni Dro'ya da, onun sevgilisi Azeri Sona'ya, kardeşi Naği'ye, Kürt Kinyas'a, Doğu Beyazıtlı Kürt aydın Numan'a da sempati duyuyorsunuz

Roman Dro'nun yıllar sonra Amerika'dan Sona'ya yazdığı ve "Goodbye Sona" diye bitirdiği duygulu mektupla başlıyor, Sona'nın yıllar sonra Iğdır'daki evinde, sessizce ölümünü anlatan satırlarla bitiyor.

Kevan tüm bu insanlarla ilgili olarak iyi bir araştırma yapmış, onların hayat öyküleri ve yaşadıkları olaylar, tarihsel mekanlarla ilgili bir hayli bilgi toplamış ve büyük emek sarf etmiş. Dili de akıcı, sürükleyici...

Bu kitapta aynı zamanda onun insani bakış açısını, hoşgörüsünü gördüm. Kutlarım.

ARAS ARAS – GOORBYE SONA

Yazar Kemal BURKAY
Salı, 02 Haziran 2020 18:46 -

---

2 Haziran 2020

(*) Kurgu Kültür Merkezi Yayınları – basım tarihi: 2012